

cardano

Investeren in bestaanszekerheid

Kwartaalrapportage Duurzaam Beleggen | Derde kwartaal 2023

Voorwoord Klaverblad

We helpen mensen om prettig en onbezorgd te leven. Voor ons is het vanzelfsprekend om een positieve bijdrage aan de maatschappij te leveren. Dus natuurlijk ondernemen we duurzaam. Dat doen we onder andere via onze beleggingen. Al onze beleggingen worden onderzocht op milieu-, sociale en bestuurs- (ESG) onderwerpen. Zo voldoen alle onze beleggingen aan de sociaal ethische principes van Klaverblad. Deze principes zijn opgenomen in het duurzaam beleggingsbeleid en noemen we het ethische kader. Daarnaast geven we met via beleggingen extra aandacht de thema's klimaat, Biodiversiteit, Water en Circulariteit.

Klimaat:

Klaverblad wil klimaatneutraal beleggen, uiterlijk in 2050 maar als het kan eerder. Als eerste doel willen we eind 2025 de 'carbon footprint' van onze beleggingen met minimaal 22% verminderd hebben ten opzichte van 2020. (pagina 11)

Biodiversiteit:

Klaverblad streeft ernaar om uiterlijk in 2050 een netto-positieve bijdrage te leveren ("net gain") aan het herstel van biodiversiteit. Daarnaast willen we in 2030 niet meer bijdragen aan ontbossing. (rapportage is in ontwikkeling)

Water:

Klaverblad wil waterneutrale portefeuilles in 2030. Dit betekent dat onze aandelenportefeuille niet mag bijdragen aan het onttrekken van water uit een omgeving waar water schaars is en waar de natuur de schaarste niet uit zichzelf kan aanvullen. (pagina 12)

Circulariteit:

Klaverblad wil circulariteit zo veel mogelijk stimuleren. Circulariteit zien we als een van de oplossingen om de druk op onze planeet te verlagen. In 2030 willen we dat de afvalproductie van de bedrijven waar we in beleggen 50% lager is dan in 2020. (rapportage is in ontwikkeling)

Voor deze thema's definiëren we acties die we jaarlijks aanscherpen. Doordat we continu leren en er steeds meer data ter beschikking komt worden onze acties steeds concreter en beter meetbaar. Onze beleggingen passen we stapsgewijs aan. Dit doen we door:

- Het bepalen van ons beleggingsuniversum. Zo sluiten we bedrijven uit die niet passen bij onze doelstellingen of we investeren juist extra in bedrijven met een positieve bijdrage aan de thema's;
- gericht te investeringen in impact obligaties. Dit zijn obligaties of projecten en/of bedrijven die dat geld direct gebruiken om positieve impact te maken op onze thema's;
 - a. Eind 2023 willen we 10% impact obligaties in portefeuille hebben waarvan 5% groen. (pagina 9)
 - b. In 2030 wil Klaverblad het aandeel van de beleggingen dat in lijn is met vijf milieudoelstellingen (de beperking van de klimaatverandering; het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen; de transitie naar een circulaire economie; de preventie en bestrijding van verontreiniging; de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen) van de EU-taxonomie verdubbeld hebben ten opzichte van 2022. (rapportage is in ontwikkeling)
- samen met anderen of via onze vermogensbeheerders bedrijven aan te sporen om positief (of minder negatief) bij te dragen aan de thema's; (rapportage is in ontwikkeling)

In deze rapportage leest u vanaf pagina 9 wat we in het afgelopen kwartaal hebben bereikt.

Introductie

Investeren in bestaanszekerheid

Dennis van der Putten

Hoofd Duurzaamheid

De verkiezingen in Nederland zijn op komst. Van links tot rechts is men het er over eens: een van de leidende thema’s is ‘bestaanszekerheid’. Mede ingegeven door de inflatie zijn de kosten van levensonderhoud enorm snel gestegen. Zonder overheidsingrijpen leven er in 2024 circa één miljoen mensen onder de armoedegrens. In Nederland ligt de armoedegrens voor een gezin bij netto 1533 euro per maand. Onder deze grens beschikt een gezin niet over voldoende voedsel, huisvesting, toegang tot gezondheidszorg of onderwijs.

Een deel van de oplossing die wordt voorgesteld door de politieke partijen is de verhoging van het minimumloon. Een mooie geste, tegelijk een verplichting die van EU lidstaten wordt verwacht. Eind volgend jaar moet een ‘passend minimumloon’ bij wet zijn geregeld. De kosten van de invoering worden geschat op acht tot vijftien miljard. Zoals altijd rijst daarmee de vraag: wie gaat dat betalen? De overheid of bedrijven?

Mocht (een deel van) de last voor de rekening komen van bedrijven, dan is het niet ondenkbaar dat deze kosten worden doorgerekend in de prijzen van hun producten en diensten. Daarnaast gaan mensen die meer geld ontvangen mogelijk meer consumeren, waardoor er eveneens sprake is van een prijsopdrijvend effect: de zogenoemde loon-prijsspiraal.

Bedrijven hebben de ethische verantwoording om een leefbaar loon te betalen. Het is namelijk een mensenrecht. Als bedrijven de hogere kosten niet kunnen doorberekenen aan de eindklant, gaat het ten laste van de winstgevendheid. ...

Inhoudsgave

Nieuws en trends: Ontwikkelingen in het derde kwartaal	4
Thema onder de loop: Investeren in bestaanszekerheid	6
Beleggen met impact: Impactobligaties	8
Beleggingsuniversum: Nieuwe insluitingen en uitsluitingen	9
Doelstellingen: Voortgang op CO2e-reductie en waterverbruik	10

Introductie

Investeren in bestaanszekerheid

Daar worden beleggers over het algemeen niet blij van. Toch is er een groep beleggers die zich heeft verenigd om zelfs een leefbaar loon te bepleiten voor alle werknemers. Het *platform living wage financials*. En de redenen om dit te doen gaan verder dan ethiek. Het levert ook economische voordelen op.

Volwassenen die leven met geldzorgen, schulden of armoede hebben vaker chronische stress, een ongezonde leefstijl of chronische ziekten zoals diabetes en hart- en vaatziekten. Ook psychosociale problemen of opvoedproblemen komen vaker voor. Het bieden van een leefbaar loon zorgt aantoonbaar voor stabielere arbeidskrachten en veerkrachtigere waardeketens.

Daarnaast zijn er meerdere voorbeelden van bedrijven die een hoger salaris bieden met meer tevreden medewerkers tot gevolg. Inclusief minder verloop. Zo ook bij de Amerikaanse retailer 'Trader Joe'. Hun omzet per vierkante meter is anderhalf tot drie keer zo hoog als die van concurrenten. Hun geheime recept? Tevreden medewerkers. Uiteraard dragen daar veel factoren aan bij, maar een belangrijk component is het salaris. En 'Trader Joe' staat niet op zich. Uit onderzoek van onder andere Cambridge University blijken meer voordelen, zoals dat medewerkers productiever zijn, meer tevreden en ze blijven langer in dienst.

Wat overblijft is de vraag wat bestaanszekerheid is. De definities lopen uiteen, maar hebben gemeen dat het betrekking heeft op financiën. In onze grondwet staat opgenomen "De bestaanszekerheid der bevolking en spreiding van welvaart zijn voorwerp van zorg der overheid." Nu alle partijen op één lijn zitten over het financiële deel is er genoeg ruimte om te debatteren over hoe we onze niet-financiële bestaanszekerheid gaan waarborgen.

Nieuws en trends

Ontwikkelingen in het derde kwartaal

In dit overzicht beschrijven we de laatste nieuwsfeiten en ontwikkelingen op het gebied van duurzaam beleggen.

Nieuwe aanbevelingen voor in kaart brengen natuur-gerelateerde risico's

Economische activiteiten leiden tot natuurverlies, zoals ontbossing, luchtvervuiling en overbevissing. Tegelijkertijd is onze economie sterk afhankelijk van de natuur, zoals voor voedselproductie. De impact en afhankelijkheden van de economie op de natuur brengen risico's met zich mee voor de financiële sector.

Om deze natuur-gerelateerde risico's in kaart te brengen, heeft de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) in september [nieuwe aanbevelingen](#) gepubliceerd voor financiële instellingen om te rapporteren over hun invloed op en afhankelijkheid van natuur en biodiversiteit.

De indicatoren waar organisaties over kunnen rapporteren zijn nog volop in ontwikkeling. TNFD geeft een aantal indicatoren die laten zien hoe organisaties afhankelijk zijn of impact hebben op natuur. Daarnaast raadt TNFD aan dat organisaties rapporteren over hun natuur-gerelateerde transitie- en fysieke risico's en kansen. Tenslotte, raadt TNFD financiële instellingen aan om te rapporteren over de omvang van hun investeringen in gevoelige gebieden en in sectoren met een grote impact of afhankelijkheid hebben van natuur.

Consultatie voor aanzienlijke aanpassingen in SFDR-classificaties

De Europese Commissie houdt tot 15 december van dit jaar een consultatie over de toekomst van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). In deze consultatie vragen zij naar ervaringen met de SFDR en legt de Europese Commissie een aantal potentiële wijzigingen voor. Vragen gaan onder andere over het nut van rapportageverplichtingen op entiteitsniveau, stroomlijning van de verschillende regels op het gebied van duurzaamheid, de PAI-indicatoren en de definities van '*do no significant harm*' en 'duurzame investeringen'.

In consultatie wordt onder andere voorgelegd om de artikel 8- en 9-classificatie te vervangen door vier categorieën, grotendeels in lijn met de Sustainable Disclosure Regulation in het Verenigd Koninkrijk. Eén van de redenen voor deze wijziging is dat de huidige classificatie de facto worden gebruikt als labels, terwijl de wet bedoeld was om rapportages te verbeteren. De verschillen tussen de artikel 8-fondsen zijn momenteel zo groot dat de markt impliciet al spreekt over een artikel 8 en artikel 8+ categorie. De voorgestelde categorieën zijn:

- **Oplossingen:** producten die investeren in oplossingen voor duurzaamheids-gerelateerde problemen.
- **Duurzaam:** producten met investeringen die voldoen aan strikte duurzaamheidscriteria.
- **Uitsluitingen:** producten die bepaalde activiteiten met de grote negatieve impacts op mensen of de aarde uitsluiten.
- **Transities:** producten met een focus op transities die leiden tot een verduurzaming van ondernemingen.

Implementatie van de veranderingen in wetgeving zal door de EU-verkiezingen komend jaar nog wel een aantal jaren op zich laten wachten. Tot die tijd moeten er nog voldaan worden aan de huidige regelgeving.

Nieuws en trends

Ontwikkelingen in het derde kwartaal

Nieuwe methodiek voor meten impact op biodiversiteitsverlies

De afname van biodiversiteit veroorzaakt grote risico's voor bedrijven, zoals lagere productie, hogere kosten en verstoringen in de toeleveringsketen. De grote vraag was echter altijd hoe deze risico's meetbaar gemaakt kunnen worden. Vanwege het gebrek aan data over de teruggang van biodiversiteit was dit onderwerp lange tijd een blinde vlek en dus een minder nadrukkelijk en concreet risico in de beleggingsportefeuille. Daar komt nu verandering in met de biodiversiteitsdata die Cardano, mede namens Klaverblad, en het [Impact Institute](#), een spin-off van True Price, in gezamenlijkheid hebben ontwikkeld.

Voor deze data is een unieke methodiek ontwikkeld die het mogelijk maakt om de impact van individuele ondernemingen op biodiversiteit te meten. Concrete data maken inzichtelijk wat de veroorzakers en aanjagers van biodiversiteit zijn, zowel op sector- als op ondernemingsniveau. Deze nieuwe methodiek ontleedt de biodiversiteitsimpact in de verschillende oorzaken van biodiversiteitsverlies en splitst deze op in directe impact enerzijds en anderzijds in impact stroomopwaarts en -afwaarts in de waardeketen. Deze data helpen bij het identificeren hoe bedrijven het verlies aan biodiversiteit veroorzaken en wie daarvoor verantwoordelijk is.

Dit is de volgende stap naar een internationale standaard voor het meten van biodiversiteitsverlies vanuit beleggersoptiek. Dit kan beleggers helpen bij het in kaart brengen van de risico's die gepaard gaan met biodiversiteitsverlies. Omdat de database duurzaamheidsrisico's combineert met cijfermatig inzicht is het de meest efficiënte vertaler tussen de duurzaamheidssector en de financiële sector.

Unieke methodiek om impact op biodiversiteitsverlies te meten helpt beleggers

Het inzicht dat duurzaamheidsrisico's ook financiële risico's zijn is sterk toegenomen bij institutionele beleggers. Ze hebben immers zowel impact op de toekomstbestendigheid van de samenleving, als ook op de beleggingsresultaten. Deze risico's krijgen dan ook in toenemende mate een vaste plek in beleggingsstrategieën en -processen.

augustus 2023

Thema onder de loep

Investeren in bestaanszekerheid is ethisch én zakelijk slim

Shirley Schijvens is een succesvolle ondernemer uit Hilvarenbeek. Samen met haar broer Hugo en haar man Jaap is ze de vijfde generatie die leiding geeft aan een familiebedrijf: Schijvens Corporate Fashion. De onderneming heeft een meerderheidsaandeel in een fabriek in het Turkse Mersin. In 2017 voerde Schijvens voor de overwegend vrouwelijke medewerkers in Mersin het leefbaar loon in. Eenvoudig bleek dat niet. Wat is nu precies een leefbaar loon? Wat is de hoogte van het loon om te voorzien in de kosten van levensonderhoud en hoe stel je dat vast? Wat doe je met je overige medewerkers die vanwege hun kennis en ervaring een hoger loon ontvangen, maar door het optrekken van het minimumloon opeens op hetzelfde niveau zitten? Antwoorden op deze vragen waren in 2017 niet voorhanden.

Het vraagstuk staat al meer dan tien jaar op de maatschappelijke en politieke agenda. Desondanks neemt het gevoel van urgentie en daadkracht in politiek en bedrijfsleven pas sinds enkele jaren toe. Een goed voorbeeld daarvan is het [IMVO-convenant](#) dat de Nederlandse overheid, de Sociaal-Economische Raad (SER) en diverse Nederlandse bedrijven en hun representerende organisaties in 2016 sloten om uitdagingen in de sector aan te pakken. Een van die uitdagingen betrof het leefbaar loon. Schijvens was een van de eerste ondertekenaars van het convenant. Inmiddels zijn we ruim zeven jaar verder en is vooruitgang geboekt, al is dat zeer mondjesmaat. De [conclusies](#) vormden de aanleiding voor een zeer actuele discussie over verdergaande regelgeving. Die is inmiddels in de maak in Den Haag – de initiatiefwet [Verantwoord en Duurzaam Internationaal Ondernemen](#) – en in Brussel – de [Corporate Sustainability Due Diligence Directive](#).

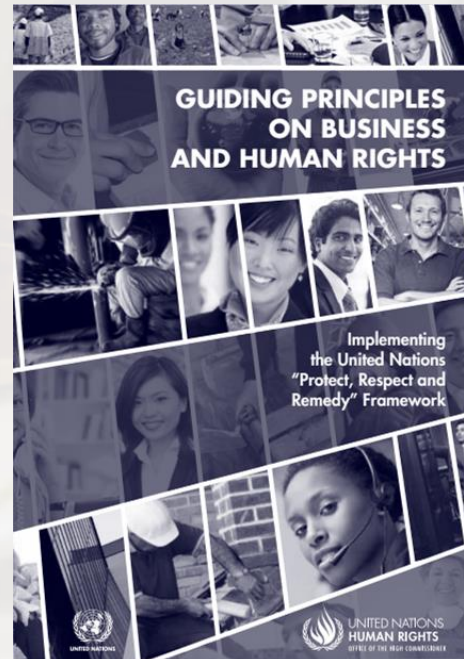
Een leefbaar loon

Wereldwijd [kopen consumenten jaarlijks](#) voor een bedrag van ongeveer 1.750 miljard dollar aan kleding. De verwachting is dat dit bedrag in 2027 is opgelopen tot zo'n 2.000 miljard dollar. Ongeveer 10 procent van die markt wordt gevormd door *fast fashion*-kleding. Alleen al in Nederland gaan jaarlijks [bijna één miljard kledingstukken](#) over de toonbank. Het gaat dan om kleding die voornamelijk wordt geproduceerd in Azië, Turkije, Zuidoost-Europa en Noord-Afrika.

Prof. Dr. Harry Hummels
Hoogleraar Ethiek, Organisaties en
Samenleving aan de Universiteit Maastricht

De voorwaarden en de omstandigheden waaronder de kleding wordt gemaakt laat nogal eens te wensen over. Onveilige werksituaties, lange werkdagen, te lage lonen en ongezonde werkplekken zijn eerder regel dan uitzondering. Een van de uitdagingen waar de kledingindustrie voor staat is het vraagstuk van het leefbaar loon. Zo stelde George Washington University in 2021 vast dat er in de *fast fashion*-productiesector zo'n 75 miljoen mensen werkzaam zijn. Slechts twee procent van hen ontvangt [een leefbaar loon](#). Niet zelden werken zij onder omstandigheden die als 'slavenarbeid' moeten worden aangemerkt: zeven dagen in de week en zestien uur per dag.

De ethische en juridische grondslag voor een leefbaar loon

Het leefbaar loon is een mensenrecht. Hoewel dit recht primair kan worden opgehouden ten overstaan van overheden die de Verklaring hebben ondertekend, neemt de druk op bedrijven toe zich te conformeren aan de universele rechten van de mens. Sterker, bedrijven worden aangespoord deze tot uitdrukking te brengen in hun bedrijfsvoering. Een belangrijke aanzet daartoe vormen de in 2011 aangenomen [Ruggie Principles](#), vernoemd naar de voorzitter van de commissie die de beginselen voorstelde. Daarin worden staten opgeroepen om mensenrechten te beschermen en bedrijven om deze te respecteren.

(artikel loopt door op de volgende pagina)

Thema onder de loep

Investeren in bestaanszekerheid is ethisch én zakelijk slim

De ethische en de business case voor een leefbaar loon

Dat een leefbaar loon een mensenrecht is betekent nog niet dat in uiteenlopende sectoren zoals de textielindustrie, de voedingsindustrie of de *retail*-sector werknemers in de keten een dergelijk loon ook kunnen claimen. Waar de ethische casus voor de hand ligt, zijn bedrijven minder overtuigd van de business case voor het betalen van een leefbaar inkomen. Recente studies van de universiteiten van Berkeley en Cambridge wijzen echter in de richting van duidelijke bedrijfsvoordelen. Die hangen samen met de invoering van het leefbaar loon. In de eerste plaats, aldus de onderzoekers van Berkeley, zorgt een leefbaar loon voor het verlagen van reputatierisico's en personeelsverloop. Daarnaast zorgt het voor toename van de arbeidsproductiviteit. Die productiviteit nam toe met een percentage tussen zeven en twaalf procent. Daarnaast, zo vullen de onderzoekers uit Cambridge aan, leidt een hoger loon tot gezondere medewerkers – en daarmee lagere verzuimkosten – en positieve spillover effecten in de lokale economie. De werknemers ondervinden zelf ook duidelijke voordelen, die verder strekken dan enkel de hoogte van het loon. Vier-vijfde van de werknemers gaven desgevraagd aan dat de kwaliteit van de arbeid toenam na invoering van het leefbaar loon. Dat leidde weer tot een verlaging van de kosten die verbonden zijn met het management van arbeid.

Even terug naar Schijvens

Shirley Schijvens heeft een duidelijke motivatie om het leefbaar loon in te voeren, al doet ze dat op bedachtzame wijze. Niet alles kan tegelijk en daardoor kiest Schijvens voor een geleidelijke invoering van het leefbaar loon. Na het initiatief in Turkije volgde Pakistan, terwijl ook Bangladesh niet wordt vergeten. In het begin liet de onderneming haar klanten de vrije keuze of zij wilden bijdragen aan het dekken van de hogere kosten. Waren klanten daar niet toe bereid, dan paste Schijvens het verschil uit eigen zak bij. Uiteindelijk bleek dat financieel-economisch niet langer een raadzame koers was.

Prof. Dr. Harry Hummels
Hoogleraar Ethiek, Organisaties en
Samenleving aan de Universiteit Maastricht

Inmiddels is de vrijblijvendheid van deze aanpak verlaten. Klanten betalen nu gewoon de prijs van een eerlijk en leefbaar loon. De aanpak toont aan dat de transitie naar een leefbaar inkomen vaak langs de weg der geleidelijkheid gaat. Maar altijd wel met een helder doel voor ogen: een eerlijke verdeling van de opbrengsten en de kosten voor alle spelers in de waardeketens.

Die weg der geleidelijkheid geldt zeker in sectoren waarin de concurrentie moordend is en de marges flinterdun, zoals in *fast fashion*. Het betekent dat scherpere eisen mogen worden gesteld aan sectoren waarin de winstmarges beter zijn – zoals in de *retail* voedingsmiddelensector. Dat begint met het bieden van betere contracten aan de toeleveranciers in de keten, met eerlijkere prijzen en voor langere termijnen. Het zorgt ervoor dat de toeleveranciers zelf ook meer zekerheid krijgen, kunnen investeren in de ontwikkeling van hun medewerkers en eerlijke lonen kunnen betalen.

Beleggen met impact

Impactobligaties

Impactobligaties passen bij de ambitie om zo breed mogelijk bij te dragen aan de financiering van duurzame activiteiten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën van impactobligaties¹, waarbij er wordt aangesloten bij internationale standaarden zoals de *Green Bond Principles*:

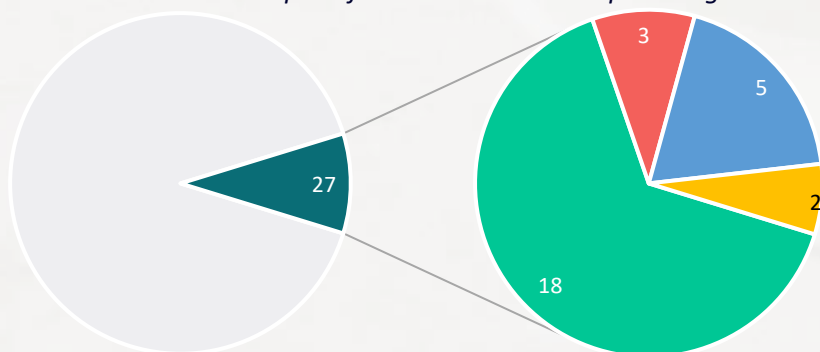
- Groen
- Sociaal
- Duurzaam
- Sustainability-linked²

Per het einde van het derde kwartaal van 2023 is er € 27 miljoen belegd in impactobligaties, een toename van ongeveer € 3,8 miljoen ten opzichte van het vorige kwartaal. Daarmee is ongeveer 9,5% van de vastrentende portefeuille (exclusief hypotheek) in impactobligaties belegd. Hiervan zijn meer dan 6% groen obligaties.

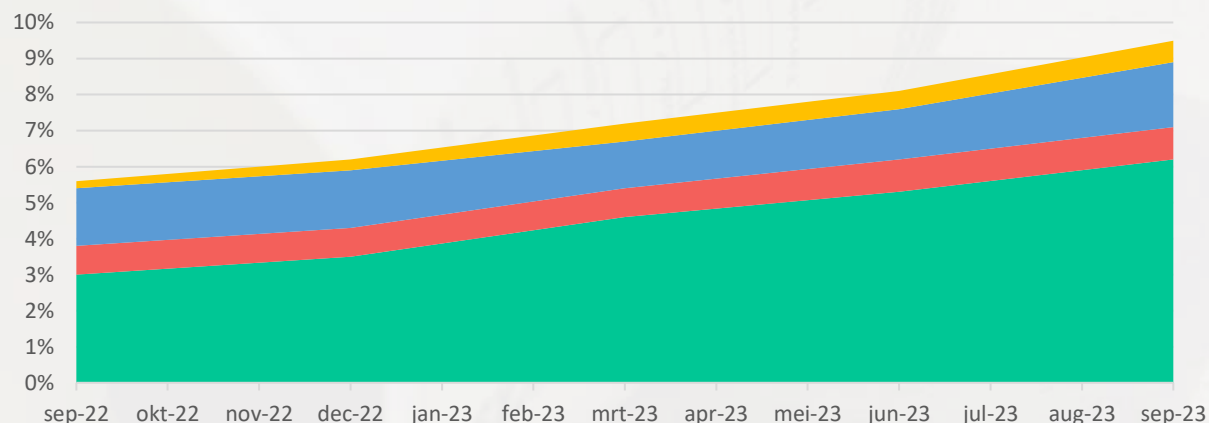
Omvang impactobligaties per categorie (€ mln.)

Totaal vastrentende portefeuille

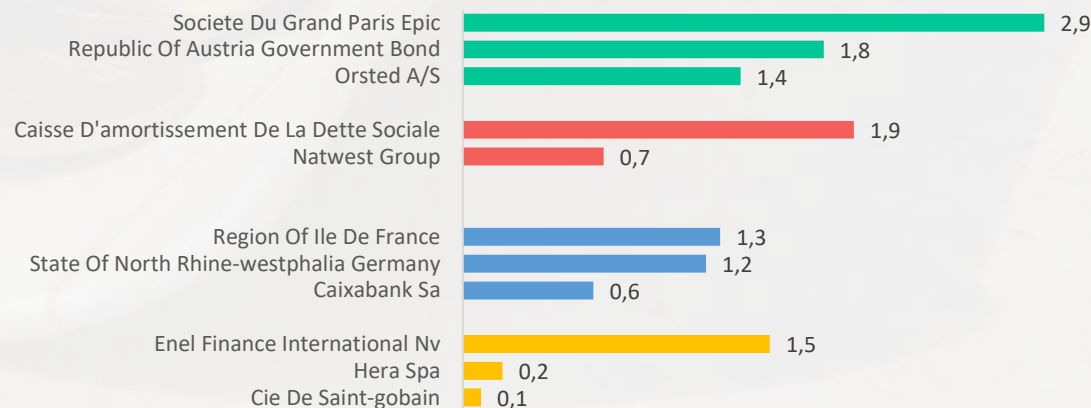
Impactobligaties

Ontwikkeling impactobligaties op totale portefeuille (%)

Top 3 Impact-obligaties per categorie (€ mln)

Beleggingsuniversum

Nieuwe insluitingen en uitsluitingen

Alle beleggingen worden onderzocht op milieu-, sociale en bestuurs- (ESG) onderwerpen. De beoordelingscriteria voor deze onderwerpen zijn vastgelegd in het beleggingsbeleid op basis van principes gerelateerd aan onder andere mensenrechten, fundamentele arbeidsrechten, corruptie, milieuvervuiling, wapens, dierenwelzijn en integriteit. Deze principes komen voort uit internationale verdragen, overeenkomsten en 'best practices'. Daarnaast wordt beoordeeld of ondernemingen de capaciteit hebben zich aan te passen aan de lopende transitie richting een duurzamere samenleving. Ondernemingen die deze capaciteit ontberen, creëren financiële risico's voor de beleggingsportefeuille en kunnen worden uitgesloten van beleggingen.

Landen

Er zijn geen nieuwe landen in- of uitgesloten.

Ondernemingen

De volgende ondernemingen zijn dit kwartaal uitgesloten door het Comité op basis van periodieke screening:

- **Saab Aktiebolag:** 40% van de inkomsten van het bedrijf komt uit de productie van conventionele wapens. Saab ontwerpt en produceert het multifunctionele gevechtsvliegtuig Gripen en de belangrijkste componenten ervan; wapens en raketssystemen en hun belangrijkste componenten; marineschepen en onderzeeërs; en kernkoppen, torpedo's en munitie.
- **Taurus Armas:** Het bedrijf is actief in de productie van vuurwapens. Een geruime meerderheid van de omzet van de onderneming is afkomstig uit deze activiteiten.
- **Solar Industries India:** Het bedrijf produceert een verscheidenheid aan defensie materieel. Onder andere explosieven, bommen en raketten worden geproduceerd door het bedrijf. Het bedrijf zou betrokken zijn bij de productie van de 'Pinaka'-raket, welke clustermunitie kan afvuren, en is daarmee in overtreding van het controversiële wapenbeleid.
- **Net Holding:** Deze onderneming is een van 's werelds grootste casino exploitanten en haalt

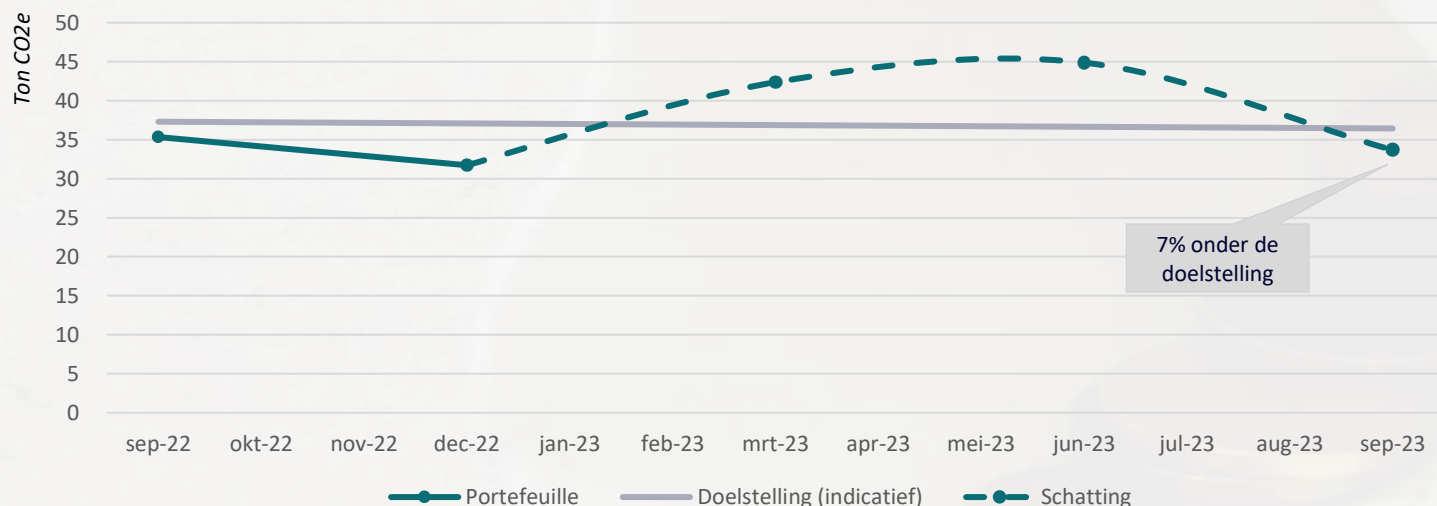
een significant deel van zijn omzet uit gok- en kansspelen.

- **Sazka Group:** Het bedrijf is betrokken bij loterij- en kansspelen. Ruim 85% van de omzet is afkomstig uit gokactiviteiten.
- **China Tobacco International:** Een Chinees tabaksbedrijf dat het merendeel van zijn omzet haalt uit de in- en export van sigaretten en tabaksproducten.
- **Chengdu Hongqi Chain:** Supermarktketen met meer dan 15% van de omzet afkomstig uit de verkoop van tabak (producten).
- **Anhui Genuine New Material:** Een bedrijf gespecialiseerd in de ontwikkeling, productie en verkoop van vloepapier en andere tabak-gerelateerde producten. Het bedrijf is sterk gespecialiseerd in de tabaksindustrie.
- **Jenkem Technology:** Dit bedrijf is actief in de farmaceutische industrie. Het bedrijf doet aan testen op dieren waarbij het onduidelijk is in hoeverre rekening wordt gehouden met het dierenwelzijn (waaronder de toepassing van leidende principes voor het verminderen van dierproeven en het ethisch omgaan met proefdieren). Hiermee schendt het de ethische principes van het duurzaamheidsbeleid.
- **Petroleos del Peru:** Dit bedrijf is de olie- en gassector heeft een lange historie van milieudelicten en mensenrechtenschendingen. Het duurzaamheidsbeleid is bovendien onvoldoende bevonden om dit soort delicten in de toekomst te voorkomen.
- **Trip.com:** Het bedrijf biedt dolfijnenshows, olifantenritten en uitstapjes naar dierentuinen aan die diershows aanbieden. Deze activiteiten veroorzaken dierenleed. Ook consumenten hebben gewaarschuwd voor dierenmishandeling in hun recensies op specifieke reizen op de Trip.com-website.
- **Motorola Solutions Inc:** Het bedrijf biedt communicatie- en analyseoplossingen aan. Motorola wordt uitgesloten vanwege zijn betrokkenheid bij mensenrechtenovertredingen in bezette gebieden. Dit doet het door surveillance en communicatie systemen aan te bieden aan onderdrukkende regimes.

Doelstellingen

Voortgang op CO₂e-reductie – scope 1 & 2

Ontwikkeling van CO₂e-voetafdruk (scope 1 en 2) per miljoen belegde euro¹

Het akkoord van de klimaatconferentie van Parijs heeft bepaald dat de temperatuurstijging ten opzichte van de pre-industriële periode wereldwijd ver onder de twee graden moet blijven, bij voorkeur onder de anderhalve graad. Dit betekent dat ten opzichte van 2019, toen het klimaatcommitment van de financiële sector in Nederland werd getekend, een jaarlijkse reductie van ten minste 7% moet worden gerealiseerd.

Op basis van de afgelopen 3 maanden is de CO₂e-voetafdruk afgenomen met vijftientig procent (25%). Deze daling wordt met name veroorzaakt doordat bedrijven, zoals Europese energiebedrijven in de portefeuille, de daadwerkelijke CO₂-uitstoot in hun jaarverslagen hebben gerapporteerd, welke lager uitvalt dan voorspeld in de gebruikte rekenmodellen.

Bron: MSCI

Reductiedoelstellingen voor CO₂e-voetafdruk

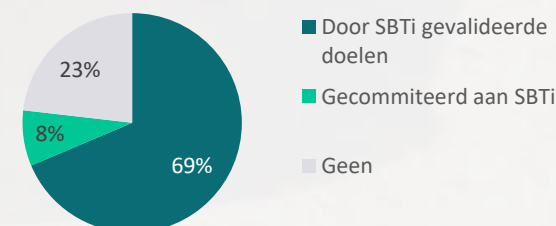
Percentage van beleggingen in bedrijven met of zonder initiatieven om de CO₂-uitstoot te verminderen gericht op aansluiting bij het Akkoord van Parijs²

Bron: Sustainalytics

Op wetenschap gebaseerde reductiedoelstellingen

Percentage van beleggingen in bedrijven in CO₂-intensieve sectoren³ met wetenschappelijke reductiedoelstellingen (oktober)

Bron: MSCI

¹ Voor 84% van de portefeuille is er gerapporteerde of geschatte data beschikbaar met een datakwaliteitsscore van 1,4 (1 = hoogste kwaliteit; 5 = laagste kwaliteit). O.a. de portefeuilles voor Direct vastgoed en Hypotheken zijn nog buiten scope van dit rapport.

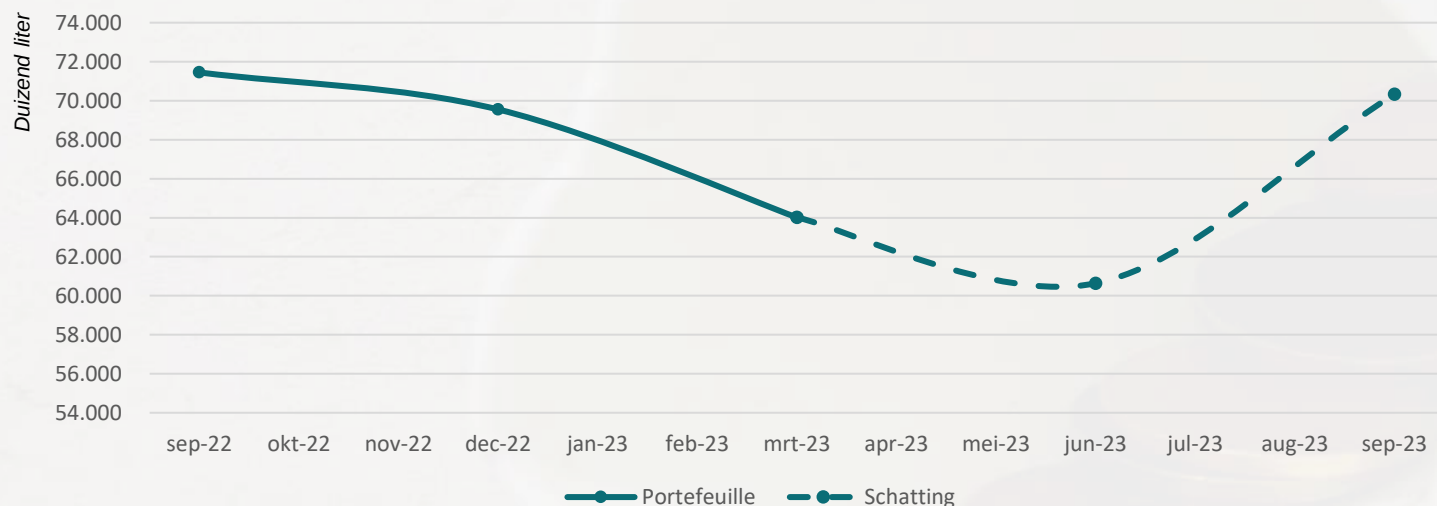
² Datadekking is nog zeer laag (<10% van de portefeuille), maar zal in de toekomst verbeteren aldaar bedrijven die onder de CSRD vallen hierover moeten gaan rapporteren.

³ Sectoren: olie & gas, mijnbouw, nutsbedrijven, bouwmaterialen, kapitaalgoederen, luchtvaart en chemische industrie.

Doelstellingen

Voortgang op reductie waterverbruik

Ontwikkeling waterverbruik (liter) van bedrijven actief in waterschaarse gebieden per miljoen belegde euro

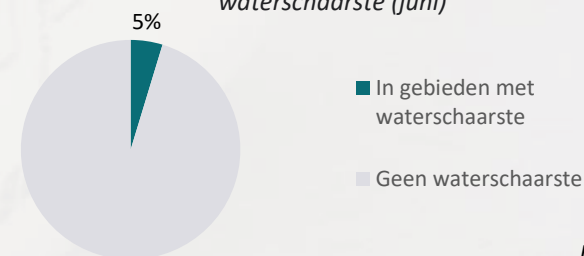
De doelstelling is om vanaf 2030 geen water te onttrekken uit gebieden met waterschaarste. Daarom wordt het waterverbruik van bedrijven met activiteiten in waterschaarse gebieden gemeten, deze indicator wordt ook meegewogen in beleggingsbeslissingen.

Op basis van de afgelopen 3 maanden is de watervoetafdruk fors toegenomen. De stijging komt onder andere voort uit toegenomen beleggingen in bedrijven met een relatief hoge water voetafdruk – o.a Iberdrola en Solvay.

Bron: MSCI

Beleggingen in gebieden met waterschaarste

Percentage van beleggingen in bedrijven actief in gebieden met waterschaarste (juni)

Bron: MSCI

Reductiedoelstellingen voor watervoetafdruk

Percentage van beleggingen in bedrijven met of zonder initiatieven om het waterverbruik te verminderen¹

Bron: Sustainalytics

cardano

Cardano | Weena 690, 21e etage, Postbus 19293, 3001 BG Rotterdam The Netherlands
T: +31 (0)10 206 1300 | E: info@cardano.com | W: cardano.com

Cardano Asset Management N.V. is onderdeel van de Cardano Group
en statutair gevestigd te Rotterdam - KvK-nummer: 30143634

Disclaimer

Cardano Asset Management N.V. (voorheen ACTIAM N.V.) en Cardano Sense B.V. (ACTIAM Sense B.V.) (gezamenlijk Cardano) streven ernaar om nauwkeurige en actuele informatie te verstrekken uit betrouwbare bronnen. Cardano staat echter niet in voor de juistheid en volledigheid van de informatie die in dit document wordt gegeven (hierna te noemen: informatie). De informatie kan technische of redactionele onnauwkeurigheden of typografische fouten bevatten. Cardano geeft geen garanties, expliciet of impliciet, met betrekking tot de vraag of de informatie juist, volledig of actueel is. Cardano is niet verplicht om de informatie aan te passen of om onnauwkeurigheden of fouten te corrigeren.

De ontvangers hiervan kunnen geen rechten ontleen aan deze informatie. De informatie in deze presentatie is gebaseerd op historische gegevens en is geen betrouwbare bron voor het voorspellen van toekomstige waarden of koersen. De informatie is vergelijkbaar met, maar mogelijk niet identiek aan de informatie die door Cardano voor interne doeleinden wordt gebruikt. Cardano garandeert niet dat de kwantitatieve opbrengsten / winsten of andere resultaten met betrekking tot de verstrekte informatie gelijk zullen zijn aan de potentiële winsten en resultaten volgens de prijsmodellen van Cardano.

Het is niet toegestaan de informatie te vermenigvuldigen, reproduceren, distribueren, verspreiden of tegen vergoeding beschikbaar te stellen aan derden, of voor commerciële doeleinden te gebruiken zonder de voorafgaande uitdrukkelijke, schriftelijke, toestemming van Cardano.

De bespreking van risico's met betrekking tot informatie kan niet worden beschouwd als een volledige opsomming van alle terugkerende risico's. De informatie mag door de ontvanger niet worden geïnterpreteerd als zakelijk, financieel, investeringsadvies, hedging-, handels-, juridisch, regulerend, fiscaal of boekhoudkundig advies. De ontvanger van de informatie is zelf verantwoordelijk voor het gebruik van de informatie. De beslissingen op basis van de informatie zijn voor rekening en risico van de ontvanger.

De informatie is uitsluitend bedoeld voor professionele en institutionele beleggers in de zin van artikel 1:1 van de Wet op het Financieel Toezicht (Wft) en is niet bestemd voor US Persons als gedefinieerd in de United States Securities Act of 1933 en mag niet gebruikt worden voor het werven van investeringen of inschrijven op effecten in landen waar dit niet is toegestaan door de lokale toezichthouder of wet- en regelgeving.

Met betrekking tot diensten verleend door Cardano Asset Management N.V.: De informatie is uitsluitend opgesteld ter informatie en is geen aanbod (of uitnodiging):

- om effecten of een ander beleggingsproduct te kopen of verkopen
- om deel te nemen in een handelsstrategie;
- tot het verlenen van een beleggingsdienst.

Bepaalde informatie in dit document (de "informatie") is afkomstig van/auteursrechtelijk beschermd door MSCI Inc., MSCI ESG Research LLC, of hun dochterondernemingen ("MSCI"), of informatieleveranciers (samen de "MSCI-partijen") en kan zijn gebruikt om scores, signalen of andere indicatoren te berekenen.

De informatie is uitsluitend bestemd voor intern gebruik en mag niet geheel of gedeeltelijk worden gereproduceerd of verspreid zonder voorafgaande schriftelijke toestemming. De informatie mag niet worden gebruikt voor, en vormt ook geen aanbod om effecten, financiële instrumenten of producten, handelsstrategieën of indexen te kopen of verkopen, of deze te promoten of aan te bevelen. Sommige fondsen kunnen zijn gebaseerd op of gekoppeld aan MSCI-indices, en MSCI kan worden gecompenseerd op basis van het beheerd vermogen van het fonds of andere maatstaven.

MSCI heeft een informatiebarrière opgeworpen tussen indexonderzoek en bepaalde informatie. Geen van de informatie kan op zichzelf worden gebruikt om te bepalen welke effecten moeten worden gekocht of verkocht of wanneer ze moeten worden gekocht of verkocht. De informatie wordt verstrekt "zoals deze is" en de gebruiker aanvaardt het volledige risico van elk gebruik dat hij maakt of laat maken van de informatie.

Geen enkele MSCI-partij garandeert de originaliteit, nauwkeurigheid en/of volledigheid van de informatie en elke MSCI-partij wijst uitdrukkelijk alle expliciete of impliciete garanties van de hand. Geen enkele MSCI-partij is aansprakelijk voor fouten of weglatingen in verband met deze informatie, of voor enige aansprakelijkheid voor directe, indirecte, speciale, punitieve, gevolg- of enige andere schade (inclusief gederfde winst), zelfs als zij op de hoogte is gesteld van de mogelijkheid van dergelijke schade."